

Brno – pochod smrti do Pohořelic

Vypovídá M. v. W., 22.2.1951

Dokumenty k vyhnání Němců z českých zemí, zpráva 19

Dodnes si jasně vzpomínám, jak dva nebo tři dny před příchodem Rusů do Brna vydal Beneš rozhlasové provolání z Košic. Rozuměla jsem jeho projevu, poněvadž češtinu perfektně ovládám a pamatuji si přesně Benešova slavnostně vyřčená slova: "Běda, běda, běda, třikrát běda Němcům, my je zlikvidujeme!" Bylo to 25. dubna 45, mezi 4. a 5. hodinou odpoledne, kdy se na brněnských ulicích odehrávaly scény sbratření se vstupujícími Rusy. Šla jsem večer do svého bytu a měla jsem už příležitost pozorovat, jak vskutku veřejná znásilňování žen, bití, týrání a nadávky naháněly veškerému německému obyvatelstvu strach a vyvolávaly pocit nebezpečí.

Hned následujícího rána se museli všichni Němci podle vyhlášek na oznamovacích tabulích hlásit do práce. Byla jsem přidělena do nemocnice sv. Anny, poněvadž zjistili, že jsem sestra Červeného kříže. Ukládali mi jen nejhrubší práce. Teprve na zásah českého lékaře, který v této nemocnici působil už delší čas, jsem se opět uplatnila jako ošetřovatelka Červeného kříže, směla jsem však sloužit pouze v bunkru, ve sklepě, kam nelidsky, jednoduše na slavníky, naházeli všechny německé pacienty této velké nemocnice, bez příkrývek a polštářů a bez lékařského ošetření. Pro tyto Němce nebyly léky ani pomocné vybavení. Sklep byl osvětlen jen nouzově, jedinou lampičkou, a já jsem mohla těžce nemocným pomoci nanejvýš obklady nebo tím, že jsem jim podala trochu vody. Už druhého či třetího dne mé činnosti do tohoto sklepení dopravili hrozně znetvořené, napolo ubité a téměř k smrti utýrané lidi, kterým jsem bohužel pomáhala jen slovy útěchy, poněvadž jsem neměla k dispozici žádné nutné prostředky. Začalo hromadné umírání. Ti, kdo byli dovezeni z Kounicových kolejí, umírali skoro bez výjimky, a ty jsme přijímali jako na běžícím pásu. Pamatuji si zejména na některé případy:

Prvním mrtvým byl muž, kterého mi přivezli už umírajícího, se strašným zraněním v pohlavní krajině. Jméno jsem se nedozvěděla, protože před smrtí nabyl vědomí pouze na několik okamžiků a dokázal mi jen krátce zodpovědět otázku, kterou jsem mu položila: "Jak jste přišel k tomu hroznému zranění?" Odpověděl: "Kopnutím, protože jsem kdysi prodával gestapu zeleninu." Po těchto slovech byl na konci sil a víc jsem se od něho nedozvěděla, zemřel.

Vzpomínám si na jiný případ, 63letého správce Venklarczika, bytem v Brně, Stiftgasse. Tento muž byl přivezen s následujícím příběhem: Z bezvýznamných důvodů jej odveklí partyzáni do Kounicových kolejí a tam ho tak krutě zmlátili, že měl záda jednu otevřenou ránu. Za toto týrání musel svým mučitelům ještě děkovat. Zpola v bezvědomí jej dopravili do 2. patra, kde v zoufalství využil prvního nestřeženého okamžiku a chtěl ukončit život skokem z okna. Zůstal však viset v listnatém stromě pod oknem a nezabil se, ale odrazil si ledvinu. Když jej přivezli, měl stolici i moč samou krev. Teprve když byl přijat druhý Němec s proříznutými tepnami, uviděla jsem poprvé lékaře v tomto sklepním lágru s nesčíslnými raněnými. Sebevrah měl být totiž transfuzí krve přiveden k vědomí, aby ho pak při plných smyslech popravili. Lékař, Čech, spatřil nešťastného Venklarczika a sám s úděsem konstatoval týrání se slovy: "To přece nemáte od pádu z okna!" Těžce raněný totiž na otázku, odkud má svá zranění, nesměl obvinít Čecha, to by bylo mělo za následek okamžitý trest smrti.

Mám v paměti další případ: V hlubokém bezvědomí přivezli asi 50letou obchodnici z Vídeňské ulice v Brně. Ve sklepě ji dali do nejtemnějšího kouta a celá skupina partyzánů a jeden komisař GPU (Čech) týrali tuto bezvědomou ženu. Poručili mi svléci ji do naha, načež se ji český komisař snažil brutálním kopáním přivést k vědomí. Vzpomínám si, že jedné klášterní sestře český komisař GPU udal jako důvod tohoto příšerného zacházení, že prý tato žena ukradla sovětskou důstojnickou uniformu i s řády. Sama jsem musela umírající ženě dát celou sérii koraminových injekcí, aby přišla k vědomí. Nic to však nepomohlo, její stav byl beznadějný. Komisař se stále znovu vracel, proklínal ji nelidsky, říkal jí prase, německá svině, německá kurva, bestie atd. a nařídil mi přimět ji umělým dýcháním k řeči. Přála jsem této utýrané osobě jen rychlý konec, poněvadž jsem si mohla domyslet, co by s ní dělali, kdyby opravdu nabyla vědomí. Podle všeho se tato žena nepoddala nějakému zpustlíkovi a bránila se. Z pomsty ji pak nejhroznějším způsobem týrali, ale měla ještě příležitost požit jed, takže

upadla do hlubokého bezvědomí. Když po půlnoci vydechla naposled, přišel komisař a holinkou ji shonil ze slavníku, zlostný, že už nepromluvila.

Jiný případ, hostinský Schlesinger ze čtvrti Neugasse v Brně. Do jeho hostince docházeli také členové strany, samozřejmě i Češi. Jako obchodník měl dojem, že by se měl stát přispívajícím členem strany. To bylo podnětem k tomu, aby tento slabý muž, asi 40letý, musel za hrozného týrání vykonávat nejtěžší práce, zejména nošení pytlů. Poněvadž se pod tou váhou několikrát zhroutil a bitím byl přinucen pracovat dál, protrhla se mu žaludeční stěna, neboť už dříve trpěl žaludečními vředy. Po převozu do nemocnice byl bez narkózy operován a podroben žaludeční resekcii. Setkala jsem se s tímto řvoucím a naříkajícím mužem na oddělení, které mi bylo svěřeno, a on mne žádostivě prosil o prostředky proti bolesti. Rozhodla jsem se, ač sama postrašena, jít s prosíkem na chirurgické oddělení. Tam jsem přednesla prosbu řádové sestře (asi 60leté vrchní sestře) a dostala tuto odpověď: "Slyším toho člověka řvát, nedám mu nic, protože pro Němce nic nemáme, tak jako vy jste pro nás nic neměli." Na mou námitku, že mi za dobu jedenáctiletého působení jako sestře Červeného kříže v nemocnicích ve Valčicích a v Brně není znám ani jediný případ, že by některému Čechu byla odepřena pomoc, se na mne sestra rozkřikla: "Nic mi tu nepřednášejte, Němec nedostane nic, řekněte mu to!" Na mou odpověď, že se mu to neodvážím říci, odvětila: "Pak mu to řeknu sama." A skutečně přišla po několika minutách tato sestra, vrchní sestra chirurgického oddělení, do sklepa a křičela na nemocného, který se svíjel v bolestech: "Styďte se, jste nadčlověk a řvete jako zvíře! Nedostanete nic, my pro vás nic nemáme!" Nemocný sepjal ruce a prosil ji pro Boží smilování o pomoc. Na její odmítnutí řekl: "Tak mi dejte nějaký jed, abych tomu utrpení mohl udělat konec." V tom okamžiku přiskočil jeden partyzán a zařval na nešťastníka: "To by se ti tak hodilo, ty prase, ještě vzít jed a ujít šibenici. Až se ti jizva zahojí, budeš pověšený, šibenice už čeká!" A opravdu byl tento muž 6. dne v noci odvečen a podle výpovědi partyzána Schneidera v Kounicových kolejích oběšen.

Aby se navenek zastřelo, že tyto oběti byly zavražděny, bylo zvykem dovážet do nemocnice i lidi zamordované na ulicích, aby se z nich při registraci stali mrtví ze špitálu.

P o c h o d s m r t i

Prožila jsem pochod smrti do Pohořelic v den Božího Těla takto:

V 9 hodin večer 30. května nás vyhnali z bytů. Po celou noc jsme stáli jako dav, ženy, muži a děti, v starobrněnské klášterní zahradě. Za ranního šera nás ze zahrady vyhnali a sestavili do tří proudů v klášterním nádvoří. Nyní přišel jeden štábní kapitán s tlupou partyzánů a četníků a křičel: "Zlato, peníze a spořitelní knížky odevzdat!" Nato se vrhli všichni partyzáni, četníci a on sám na bezbranné ženy a starce a rvali jim s těl i z kufrů klenoty, peníze a ceniny, prostě všecko, co jim připadalo hodnotné. Každý partyzán měl kufr plný zlatých a stříbrných předmětů a klenotů; velel jim štábní kapitán Holátko.

V době, kdy se děly tyto scény, zasedal současně brněnský národní výbor, vedený předsedou Matulou. Jeho ženě patřil v Brně obchod uzeninami, on sám byl od roku 1945 brněnským starostou. (...)

Poněvadž masy lidí musely předtím po celou noc stát na ulici a v klášterní zahradě pod širým nebem, zhroutil se mnozí hned po několika prvních kilometrech pochodu. Cesta vedla k Pohořelicům. Byl to otřesný průvod a jedna žena vyjádřila přiléhavě všeobecnou náladu, když s rukama vztaženýma k nebi zvolala: "Dobrý Panebože, takovéhle procesí o Božím Těle jsi asi ještě nikdy neviděl!" Přibližně po 15 kilometrech cesty, u Rajhradu, byli ti, kdo byli znaveni a vyčerpaní a nemohli dál, zahrnání do rajhradského lágru. Tam je přepadly partyzánky, svlékly je do naha, a ženy i muže prohledávaly, zda nemají šperky a peníze. Přímo jim rozstříhávaly šaty při hledáních cenných předmětů. Nesčetní lidé tam byli ubiti k smrti, a podle výpovědí mnohých, kteří došli do Pohořelic, i zastřeleni. Nepopsatelné scény se odehrávaly na pohořelické silnici, navíc se odpoledne přihnala hrozná bouřka, která zaplavila příkopy podél cesty. Znaveni a vyčerpaní lidé klouzali po změkklé půdě, byli poháněni bitím a ranami bičem, většinou však už nebylo možné dostat je na nohy. Příkopy byly plné oděvů, kufrů, potravin, které vyčerpaní lidé odhazovali, a mezi tím vším seděli zcela vyčerpaní lidé, kteří tam umírali.

Velká část se odvěkla až do Pohořelic, tam jich však zemřely tisíce. (...)

Pochod smrti – svědectví staré ženy

Vypovídá M. K., 4.7.1950

Dokumenty k vyhnání Němců z českých zemí, zpráva 20

30. května 1945 jsme byli večer v půl deváté vyrozuměni českými orgány, že během půl hodiny musíme opustit dům a smíme vzít s sebou jen to, co uneseme v ruce. Měla jsem v domě dvě staré ženy, ve věku 70 a 72 let, které u mne bydlely a už šly spát. Prosila jsem ty české muže, aby je přece nechali v posteli. Za to mě chtěli ztlouci. Pět minut před devátou nás už vyháněli obušky na ulici a vzápětí jsme museli putovat 25 km pěšky. Všichni lidé ze starobinců, nemocnic, dětských klinik – všichni museli ven a na pochod. Cestou se mnoho lidí zhroutilo. Nesměli jsme těmto lidem ani pomoci vstát, jinak bychom byli zbiti. Staré ženy, které se zhroutily, české orgány ihned zastřelily a když jeden starý muž klesl, zavolaly 14tileté české hochy, kteří museli kopat botama do hlav několika takových mužů tak dlouho, až zemřeli. Mrtví byli potom ihned svlečeni a jejich oděvy naloženy na české vozy, které jely s sebou; šaty se rozdělávaly českým bandám. Za noci začal prudký déšť, ale přesto jsme museli jít dál. Mnoho lidí to nevydrželo. Úsek asi 45 km, který jsme museli projít, byl doslova vydlážděn mrtvými. Na konci pochodu nás zavřeli do barákového lágru. Jako vedoucí tábora ustanovili Češi ženu, která byla kdysi provdána za žida. Český lékař navštěvoval denně s touto vedoucí baráky a oba rozdávali nemocným a starým lidem tabletky. V těchto barácích lidé denně umírali jako mouchy. Dva muži museli od 7 hodin ráno do 6 hodin večer bezustání odnášet na nosítkách mrtvé do vzdálenosti asi 30 metrů, kde je házeli do jámy. Mrtvé ihned svlékali a jejich šaty si rozdělávaly české orgány. K jídlu jsme dostávali vždy na 5 dní jeden dvoukilový chléb na 25 lidí. To byla naše výživa po 3 týdny, kdy jsme byli v lágru. Mladé lidi časně ráno odváděli četníci na práci k sedlákům, kde se mohli částečně stravovat. Staří však umírali hladem. Během tří týdnů bylo úředně zaznamenáno tisíc sedm set mrtvých. Za baráky vyhloubili jámu, nad ní upevnili tyč, a tam jsme museli vykonávat potřebu.

V jednom baráku byli ubytováni nemocní, asi 450 lidí. Uprostřed baráku stála vana, kam směli nemocní chodit na stranu. Tato vana se vyprazdňovala jen tehdy, když už přetékala. Nečistila se nikdy, takže v baráku nebylo možno pro zápach vydržet. V jiném baráku náhle zemřela matka čtyř dětí, nejmladšímu byly 3 roky. Český lékař, který přišel ohledat mrtvolu, křičel na její plačící matku: "Co brečíš, německá bestie, aspoň chcíplo zas jedno německé prase!" Jednou přišla česká komise skládající se z pěti pánů, aby zjistili, jaké je naše stravování. Dotázali se však pouze lékaře a vedoucí tábora, a tito dva lidé komisi potvrdili, že všichni obyvatelé tábora dostávají množství mléka a másla! Přestože jsme my všichni dokazovali, že je to lež, uvěřila komise lékařovi a vedoucí tábora; teprve později jsme se dozvěděli, že jedny české noviny psaly o tom, jak se o nás skvěle pečuje.

Potom nás dopravili do jiného tábora vzdáleného dalších 45 km, kde jsme dostávali koňské maso z pošlých koní. Maso bylo plné červů. Sama jsem je musela vymývat. Vyplachovala jsem maso ve 4 vědrech vody, ale nepodařilo se mi červy odstranit. Nicméně to lidé z hladu jedli. Tak jsme živořili po 8 týdnů. Teprve tehdy se některým lidem podařilo vykrást se z tábora a uprchnout přes hranici do Rakouska.

V dolnorakouských statcích o nás dojemně pečovali, až jsme byli opět tak dalece při silách, že jsme se mohli vydat dál do Vídně. (...)

Převzato z knihy „Slyšme i druhou stranu, Dokumenty k vyhnání Němců z českých zemí“, výběr a překlad z německého originálu „Dokumente zur Austreibung der Sudetendeutschen“, Mnichov 1952. Českou edici připravila Sidonia Dědinová, vydalo Infocentrum Šumava, České Budějovice 1991. Zpráva 19 - str. 53-57; zpráva 20 - str. 57-58.

Přetisk pro www.go-east-mission.de (květen 2006) se svolením editorky.